

A régészeti lelőhely Nagykozártól DK-re, a Cerina-dűlőben, a nagykozári szőlőhegyre vezető úttól Ny-ra helyezkedik el, egy É–D irányú dombhát Ny-i oldalán. A téglával, kövekkel megerősített meszes-habarcsos alapozás már közvetlenül a szántott humuszréteg alatt, kb. 20–25 cm mélyen jelentkezett. A feltárást nemcsak a gázvezeték nyomvonalában, hanem a szelvényen kívüli rábontással a templom teljes területén elvégeztük.

A templom hajója a külső falsíkok méretei alapján 14,6 m hosszú, 8,9 m széles, ehhez kapcsolódik a 6,9 m átmérőjű, félköríves apszis, és a Ny-i oldalon a harangtorony 3,75×4,25 m alapterületű alapozása. Az alapozás szélessége a főfalaknál 84–93 cm, az apszisnál 70–83 cm, a torony alapozása keskenyebb, mint a főfalaké, 67–90 cm. A különböző épületrészek alapárkának kiásása és az alap kiöntése valószínűleg egy időben történt, nem lehetett építési periódusokat elkülöníteni. A templom belsejében a karzathoz tartozó két oszlop alapozását is sikerült dokumentálnunk. A padló nyomát azonban nem sikerült megfigyelnünk, valószínűleg a mezőgazdasági művelés elpusztította. Az É-i fal mentén az alapozási ároktól 1,4 m-re egy cölöpsor futott, melynek a helyét is dokumentálni tudtuk. A templomtól D-re, az alapozást metszve, egy az 1990-es években lefektetett gázvezeték árka fut. Az árok ásásakor sírokat bolygathattak meg, ennek nyomát azonban nem találtuk. A templom körül nem találtunk sírokat, ennek oka lehet, hogy csak közvetlenül a templom alapozásának 1–2 m-es körzetében dolgoztunk.

Cerina II. (HT-176 lh., KÖH 74713): A lelőhely a Cerina-dűlőben, egy ÉNy–DK-i irányú dombhát K-i oldalán helyezkedik el. A lelőhelytől K-re a völgy legmélyebb pontján egy keskeny vízfolyás halad D-re. A szeptember 6–17. között végzett kutatáskor 441 m²-nyi nyesett területből 328 m² volt régészetileg pozitív. A lelőhely K-i részén, a dombhát alsó szakaszán késő vaskori kelta (La Tène-kultúra) gödrök, ill. erre a korszakra keltezhető cölöphelyek kerültek elő. A lelőhelynek ugyanezen a szakaszán, részben a vaskori településre húzódó Árpád-kori falu egy veremházának – kisebb mértékben a szelvényfal alá nyúló – vermét tártuk fel, a hozzá tartozó cölöphelyekkel, kemencével. Szintén erre a korszakra keltezhető három szabadon álló kemence, több gödör is előkerült az épület környezetében. A lelőhely középső szakasza kevésbé intenzív, néhány kisebb cölöphely, egy ismeretlen korú, keskeny árok kerültek itt elő. A lelőhely Ny-i végén egy nagyméretű, már a nyesést követően a felszínen igen intenzív leletszóródást mutató késő bronzkori (urnamezős kultúra) gödröt találtunk. A lelőhelyen összesen 1 épületet, 4 árkot, 4 kemencét, 11 gödröt és 10 cölöphelyet tártuk fel.

Napusztara I. (HT-173 lh., KÖH 74705): Augusztusban a humuszréteg gépi eltávolítása során több régészeti objektumot azonosítottunk a nyomvonal 165+000 és 165+100 km-szelvényei között. A gázvezeték nyomvonalában 497 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 306 m² volt. A lelőhely egy dombtetőn helyezkedik el, tőle Ny-ra a völgyben vízfolyás található. Az észlelt 14 régészeti jelenség egy árok kivételével mind gödör

volt. Az objektumok többsége nem tartalmazott leletet. A lelőhelyet az előkerült kevés leletanyaga alapján őskorinak határoztuk meg.

Napusztara II. (HT-174 lh., KÖH 74707): A humuszréteg gépi eltávolítása során több régészeti objektumot azonosítottunk a nyomvonal 165+700 és 165+780 km-szelvényei között. A gázvezeték nyomvonalában 332 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 197 m² volt. A lelőhely Nagykozártól K-re a Napusztara-dűlő É-i részén két meredek É–D irányú domb közötti völgyben helyezkedik el. A lelőhelytől É-ra a völgy legmélyebb pontján egy forrást találunk, a forrás vize egy keskeny vízfolyásban halad D-re. A vízfolyástól Ny-ra, a domb magasabb részén, humuszolás közben találtunk római kori régészeti jelenségeket. A nyomvonalban, a vízfolyáshoz közelebb került elő egy római kori kút, a domb magasabb, K-i felén pedig a településhez tartozó 6 gödör. A legjelentősebb objektum a kút volt, melynek kibontását a magas talajvízszint és a folyamatos esők miatt nem tudtuk teljesen elvégezni.

Zamajuron (HT-177 lh., KÖH 74711): Szeptember 17–23. között a humuszréteg gépi eltávolítása során több régészeti objektumot azonosítottunk a nyomvonal 167+270 és 167+490 km-szelvényei között. A gázvezeték nyomvonalában 1136 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 514 m² volt.

A lelőhely Nagykozártól közvetlenül D-re a Zamajuron nevű határrészben, egy ÉNy–DK-i irányú dombhát tetején helyezkedik el. A lelőhelytől K-re, a domboldalon és a völgyben tártuk fel a HT-176 lelőhelyet. Mivel annak domboldali része bronzkori jelenségeket tartalmazott, lehetséges, hogy ennek a lelőhelynek a folytatását találtuk meg, mivel az itt feltárt jelenségek leletanyaga is késő bronzkori. A két lelőhely összetartozásának némiképp ellentmond, hogy ez a lelőhely a domboldal felé egy árokkal lezárul, majd ezt követően 150 m-en keresztül egyáltalán nincs régészeti objektum. A területről készített légi felvétel alapján viszont az itt feltárt mély árok egy olyan körárok részlete lehet, amely éppen az említett HT-176 lelőhely irányába ível. A két lelőhely viszonyáról valószínűleg csak egy nagyobb felületű ásatás adhatna pontos információt.

Munkatársak: Eke István, Szvath Márton régészek; Binder Hajnalka, Faiszt Szabina, Radics András, Takács Tibor, Vadas Livia, Fenyvesi Anita, Orbán Gábor, Bósz Attila, Simó Attila, Birkás Péter, Zsubori István régésztechnikusok.

LIGNER JÁCINT

344. Nagylak, Balatán
(KÖH 45615)

(Csongrád megye) Sza, Á

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítenő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen

23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken szintén nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

A Nagylak külterületén végzett munka során két, korábbról már ismert lelőhely (Balatán II. és III.) összehozását igazoltuk, felszínükről döntően szarmata kori, ill. szórványosan Árpád-kori leletanyagot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Sóskuti Kornél régész; Alács Attila, Bognár Margit technikusok.

PARDITKA GYÖRGYI

345. Nagylók, Felső-Garda (KÖH 38020)

(Fejér megye) B, I

Nagylóktól D-re 3,5 km-re Neogrady Sándor régi légi felvétele elszántott földvárát mutat, melyet 2010. április 11-én a helyszínen azonosítottunk. Az elszántott árkok a helyszínen nem látszanak, bronzkori cserepetek találtunk.

Nagylóktól D-re 2 km-re két mesterségesen emelt halom van egymás mellett, az egyiknek a felét már elhordták. Egy árok van mellettük, a halmok rendeltetése tisztázatlan. A területet szintén felmértük.

Munkatársak: Jakab József és Szabó Tibor.

NOVÁKI GYULA – TEREI GYÖRGY

346. Nagylózs, Göbécse

(Győr-Moson-Sopron megye) Kk

2010. januárban helyszíni szemlét tartottam Nagylózs határában, szélerőművek telepítésére kijelölt területeken.

Göbécse (KÖH 73843): Péter-majortól ÉK-re, a Nagylózs felé vezető út K-i oldalán szórványosan késő középkori, valamint újkori kerámia-, és téglatöredékek kerültek elő. A felszín a lelőhely területén meredeken lejt D-i irányba, a Bruttó-ér völgye felé. A morfológiai viszonyok alapján a kis, időszakos vizű pataknak valaha itt lehetett a forrásvidéke.

Göbécse II. (KÖH 73841): Az iménti lelőhelytől ÉK-re, az Ikva völgyet szegélyező magasabb terasz peremén a WEA 17 szélerőmű helyén és környékén féltucatnyi késő középkori és számos újkori edénytöredék (köztük egy korsófül töredéke) került elő. A leletanyag kb. 100 m átmérőjű foltban jelentkezett.

TAKÁCS KÁROLY

347. Nagyszokoly határa

(Tolna megye) Ó, LT, Ró, Á, Kö

2010. november–decemberben helyszíni szemlét tartottam a település több pontján.

Alsó-Szentmárton (Fornádi-földek, KÖH 76139): A Szentmártoni-patak K-i oldalán, a vízzel párhuzamosan kb. 500 m hosszan, 100–150 m szélességben néhány őskori, sok római és középkori cserepet gyűjtöttem.

Felső-Szentmártoni-lap I. (KÖH 76133): A Szentmártoni-patak Ny-i felén, a Károli-rét lelőhelytől 500 m-re É-ra kis kiterjedésű római telep azonosítottam.

Felső-Szentmártoni-lap II. (KÖH 76135): Az előző lelőhelytől É-ra, tőle egy kis mellékvölgygel elválasztva kevés őskori, római kori és középkori cserepet gyűjtöttem kb. 30 m hosszan.

Károli-rét (Alsó-Szentmártoni-rétek, KÖH 76131): Az Alsó-Szentmárton lelőhellyel szemben, a patakkal párhuzamosan kb. 500 m hosszú, 200 m széles középkori faluhely húzódik, amely feltehetően az egykori Szentmárton faluval azonosítható. A lelőhelyen szórványosan római kerámia is található.

Kövérkúti-dűlő I. (KÖH 76129): A Gonozdi-patak bal oldalán, az országút K-i felén, az út által átvágott domb magasabb részén egy őskori és két római cserepet gyűjtöttem.

Kövérkúti-dűlő II. (KÖH 76137): A Gonozdi-patak K-i felén, a tsz épületeivel szemben, egy enyhe kiemelkedésen kb. 50 m hosszan kevés Árpád-kori cserepet találtam.

R. k. templom (KÖH 76125): A gótikus eredetű nagyszokolyi r. k. templom a falu K-i szélén, a tőle néhány 100 m-re Ny-ra, enyhén ÉNy–DK irányban folyó patak menti domb tetején fekszik. Az épülettől Ny-ra, a Rákóczi Ferenc utcai házak mögötti kertekben, a templom vonala és az út közötti szakaszon középkori edénytöredéket és állatcsontokat találtam, tehát a templomot – valószínűleg a patakkal párhuzamosan – körülvette a középkori falu, amelynek pontos kiterjedését a beépítettség miatt nem lehetett meghatározni.

Szerük-alja-dűlő (KÖH 76127): A Gonozdi-patak forrásától DNy-ra őskori, római, kelta és Árpád-kori cserepetek gyűjtöttem.

K. NÉMETH ANDRÁS

348. Nagytarcsa, Millennium utca (Hrsz.: 90)

(KÖH 26201)

(Pest megye) B

Útépítést megelőző próbafeltárás során 2010 júliusában kutatóárkokkal vizsgáltuk az utca nyomvonalát. A felső humuszos barna homok alatt váltakozó mélységben (20–80 cm) jelentkezett a sárga homok altalaj. Több helyen modern bolygatásokat (szemétködröket) figyeltünk meg, az utca közepén ma már nem élő vízvezeték húzódik. A munkát rendkívül megnehezítette az erőteljesen feltörő talajvíz.

Mindössze 3 régészeti objektum került elő, egy lelet nélküli, K–Ny-i irányú, a nyelési szinten 30–40 cm széles, az alja felé összeszűkülő árok részlete, valamint 2 gödör. Utóbbiakban a Makó-kultúra cserepei (pl. belső díszes táltöredék), állatcsontok, paticsdarabok voltak. A makói lelőhely az utca D-i oldalán folytatódik, ahol